

**Założenia zmian legislacyjnych mających na celu wykonanie punktu II
stanowiska KKPR w sprawie kierunków zmian regulacji przysposobienia**

1. W punkcie II stanowiska z 12 maja 2025 r. w sprawie kierunków zmian regulacji przysposobienia Komisja Kodyfikacyjna Prawa Rodzinnego („KKPR”) za zasadne uznała wprowadzenie minimalnego okresu kontaktów (w miejsce „osobistej styczności”) między dzieckiem i przysposabiającym oraz obowiązkowego okresu pozostawania dziecka pod pieczęą przysposabiającego przed orzeczeniem przysposobienia.

Obecnie problematyka ta regulowana jest przez **art. 120¹ KRO**, który stanowi, że:

§ 1. Przed orzeczeniem przysposobienia sąd opiekuńczy może określić sposób i okres osobistej styczności przysposabiającego z przysposabianym.

§ 2. W wypadku określenia styczności w formie pieczy nad dzieckiem stosuje się odpowiednio przepisy o rodzinach zastępczych, z tym że całkowite koszty utrzymania przysposabianego obciążają przysposabiającego.

§ 3. Jeżeli jednak przez przysposobienie przysposabiany ma zmienić dotychczasowe miejsce zamieszkania w Rzeczypospolitej Polskiej na miejsce zamieszkania w innym państwie, przysposobienie może być orzeczone po upływie określonego przez sąd opiekuńczy okresu osobistej styczności przysposabiającego z przysposabianym, niekrótszego niż 14 dni, w dotychczasowym miejscu zamieszkania przysposabianego lub w innej miejscowości w Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 4. Przy wykonywaniu nadzoru nad przebiegiem styczności przysposabiającego z przysposabianym sąd opiekuńczy korzysta z pomocy ośrodka adopcyjnego oraz, w razie potrzeby, organu pomocniczego w sprawach opiekuńczych.

2. KKPR rekomenduje zmianę art. 120¹ KRO za podstawę przyjmując poniższe propozycje i założenia, po dokonaniu ewentualnych korekt i uzgodnień legislacyjnych:

§ 1. Przed orzeczeniem przysposobienia sąd opiekuńczy określa sposób i okres kontaktów przysposabiającego z przysposabianym. Okres ten nie powinien być krótszy niż miesiąc, a kontakty powinny obejmować przebywanie z dzieckiem.

KKPR uznała, że sformułowanie „osobista styczność”, o którym mowa w art. 120¹ KRO powinno być zastąpione pojęciem kontaktów. Jest to uzasadnione terminologią stosowaną w KRO (m.in. art. 113 i n.) oraz w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (m.in. art. 169). Należy przy tym podkreślić, że dobro dziecka przemawia za tym, aby kontakty miały przede wszystkim charakter bezpośredni, a więc obejmowały przebywanie z dzieckiem (odwiedziny, spotkania, czy zabieranie dziecka poza miejsce jego stałego pobytu). Użycie jednak zwrotu „kontakty” zamiast „osobistej styczności” pozwala *expressis verbis* na formy kontaktu pośredniego, który może uzupełniać, ale nie zastępować, osobiste spotkania. KKPR uznała, że również w przypadku „adopcji krajowej” zasadne jest określenie minimalnego

okresu kontaktów przed orzeczeniem przysposobienia na wzór rozwiązania przewidzianego w art. 120¹ § 3 KRO, które obecnie znajduje zastosowanie do tzw. adopcji zagranicznej. Dlatego też nowe brzmienie tego przepisu obejmowałoby konieczność orzeczenia o kontaktach zarówno przy przysposobieniu krajowym, jak i zagranicznym. Wspomniane kontakty realizowane w różnej formie, byłyby etapem poprzedzającym powierzenie przysposabiającym (bieżącej) pieczy nad dzieckiem. W konsekwencji, co do zasady, w każdym wypadku orzeczenie przysposobienia powinno być poprzedzone określeniem kontaktów kandydata (kandydatów) z dzieckiem.

§ 2. Przed orzeczeniem przysposobienia sąd opiekuńczy określa okres sprawowania przez przysposabiającego bieżącej pieczy nad przysposabianym po upływie okresu, o którym mowa w § 1. W takim wypadku stosuje się odpowiednio przepisy o rodzinach zastępczych, z tym że całkowite koszty utrzymania przysposabianego obciążają przysposabiającego.

Jeżeli okres odbywania kontaktów uregulowany w § 1 zakończyłby się powodzeniem, to kolejnym obligatoryjnym etapem przed przysposobieniem powinno być powierzenie kandydatom na przysposabiających sprawowania bieżącej pieczy nad dzieckiem na odpowiedni, indywidualnie określony okres. KKPR uważa, że dodanie § 2 w powyższym lub podobnym brzmieniu byłoby zgodne z art. 17 Europejskiej Konwencji o przysposobieniu dzieci, zgodnie z którym: *Przysposobienie może być orzeczone tylko w przypadku, gdy dziecko przebywało pod pieczą przysposabiającego przez czas wystarczający do tego, aby właściwy organ mógł zasadnie przewidzieć, jak kształtować się będą ich przyszłe stosunki, jeśli przysposobienie byłoby orzeczone.* Zasygnalizować należy także spójność propozycji wskazanych w § 1 i § 2 z planowaną nowelizacją ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (zob. projekt ustawy o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz niektórych innych ustaw, wersja z 20 marca 2026 r., UD354). W propozycjach nowych przepisów akcentuje się wagę „płynnego” przejścia dziecka ze środowiska pieczy zastępczej pod opiekę sprawowaną przez kandydatów do przysposobienia lub przysposabiających. Nowelizacja zakłada, że „W przypadku doboru przez ośrodek adopcyjny kandydatów do przysposobienia dziecka przebywającego w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka, rodzina zastępcza lub prowadzący rodzinny dom dziecka współpracują z ośrodkiem adopcyjnym oraz kandydatami do przysposobienia dziecka w zakresie przejścia dziecka pod opiekę odpowiednio kandydatów do przysposobienia dziecka lub przysposabiających” (art. 40 ust. 3 projektu). Zgodnie natomiast z projektowanym art. 93 ust. 4 pkt 4a ww. projektu: „Placówka opiekuńczo-wychowawcza (...) w przypadku doboru przez ośrodek adopcyjny kandydatów do przysposobienia dziecka, współpracuje z ośrodkiem adopcyjnym oraz kandydatami do przysposobienia dziecka w zakresie przejścia dziecka pod opiekę odpowiednio kandydatów do przysposobienia dziecka lub przysposabiających”. W projekcie zaproponowano też dodanie do art. 156 ust. 1 punktu 14 dotyczącego koordynowania współpracy w zakresie ww. przejścia dziecka pod „opiekę” odpowiednio kandydatów do przysposobienia dziecka lub przysposabiających.

§ 3. Jeżeli przez przysposobienie przysposabiany ma zmienić dotychczasowe miejsce zamieszkania w Rzeczypospolitej Polskiej na miejsce zamieszkania w innym państwie

kontakty, o których mowa w § 1 oraz bieżąca piecza, o której mowa w § 2 są realizowane w dotychczasowym miejscu zamieszkania przysposobianego lub w innej miejscowości w Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 4. Przepisów § 1-3 nie stosuje się, jeżeli przysposobiany w czasie trwania postępowania w sprawie o przysposobienie pozostawał pod pieczą przysposabiającego.

Wymagania dotyczące określenia kontaktów i powierzenia pieczy nie miałyby zastosowania gdy dziecko jest przysposabiane przez osobę lub osoby, pod których bieżącą pieczą dziecko się już znajduje (np. w przypadku rodzin zastępczych „opiekujących” się dzieckiem) lub przez osobę, która już faktycznie uczestniczy w sprawowaniu nad nim bieżącej pieczy (np. w przypadku przysposobienia przez małżonka rodzica dziecka).

§ 5. Przy wykonywaniu nadzoru nad przebiegiem kontaktów przysposabiającego z przysposabianym oraz sprawowaniem przez przysposabiającego pieczy bieżącej nad przysposabianym sąd opiekuńczy korzysta z pomocy ośrodka adopcyjnego oraz, w razie potrzeby, organu pomocniczego w sprawach opiekuńczych.

Celem tych zmian jest zagwarantowanie, że przysposobienie będzie zgodne z dobrem dziecka (art. 114 § 1 KRO). Zmiany istotnie zwiększą prawdopodobieństwo, że adopcja będzie odbywała się w warunkach, w których przysposabiający i przysposabiany nawiązali więź, a proces zapoznawania dziecka z nowym środowiskiem rodzinnym przebiegał stopniowo. Pozwoli to zapobiec zbyt szybkiemu i ryzykownemu, z uwagi na zagrożenie wtórną traumatyzacją, przenoszeniu dzieci między środowiskami wychowawczymi, a także wprowadzi standard adopcyjny funkcjonalnie skoncentrowany na dziecku. Zmniejszy także prawdopodobieństwo, że już po orzecznym przysposobieniu dojdzie do jego rozwiązania, gdyż wiele nieprawidłowości w procesie nawiązania więzi może uwidocznic się wcześniej.

Opracowane przez Zespół problemowy KKPR ds. rodzicielstwa i faktycznej pieczy nad dziećmi.